

onderwijs & opvoeding

Micha de Winter is elke donderdag oppasopa voor zijn twee kleinkinderen.

FOTO JÖRGEN CARIS

Hoogleraar en vader

De zoon (27) en dochter (30) van Micha de Winter klaagden wel eens: papa, heb je mij nu alweer als voorbeeld genoemd?

De toonaangevende pedagoog kan dat nog steeds moeilijk laten. Als hij uitlegt dat het de *core business* van pubers is om jou het gevoel te geven dat jij de enige idioot bent die zulke strenge regels stelt, dan put hij ook uit zijn eigen opvoedpraktijk.

De Winter is sinds 2004 hoogleraar maatschappelijke opvoedingsvraagstukken aan de Universiteit van Utrecht. Daarnaast adviseert hij de Nederlandse regering over jeugd- en gezinsbeleid. Zo zat hij onder meer in de commissie die het Bureau Jeugdzorg bedacht. "Dat had een pedagogische huisarts in de buurt moeten zijn, maar het is door de politiek helaas opgetuigd tot een bureaucratisch kolos."

Elke donderdag is De Winter oppasopa voor zijn twee kleinkinderen van 2,5 jaar en tien maanden.

Pleidooi voor de 'village'

Ouders doen nauwelijks meer een beroep op hun omgeving bij de opvoeding van hun kinderen, zegt pedagoog Micha de Winter. "Want dat verstoort de illusie van succes. We hebben het gevoel dat we er alleen voor staan."

De Winter betreurt dit. "Kinderen gedijen het best in een rijke, sociale omgeving, met verschillende betekenisvolle volwassenen om zich heen." Zo'n omgeving heet ook wel een *village*, naar de uitdrukking van Hillary Clinton: *It takes a village to raise a child* (je hebt een heel dorp nodig om een kind op te voeden). In verschillende publicaties – waaronder een advies van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling – pleit De Winter voor versterking van die *village*. "Het is belangrijk dat ouders de opvoeding meer bespreekbaar maken, niet met professionals maar met elkaar. Dat maakt het ouderschap lichter en aangenamer en vermindert de opvoedkramp."

U komt uit een Joods gezin, heeft dat uw visie beïnvloed?

"Ja. Mijn vader heeft in zo ongeveer alle concentratiekampen gezeten, zijn eerste vrouw en kind zijn daar vergast. Mijn moeder zat ondergedoken, zij verloor haar eerste partner. Ik kom uit een seculiere, Joodse familie die gedecimeerd is in de oorlog. Dat is geen uniek verhaal, maar het heeft wel de bakens van mijn leven gezet.

"Mijn ervaringen in Darfur zijn ook heel bepalend geweest. Ik was daar op verzoek van Unicef, dat 'kindvriendelijke ruimtes' in vluchtelingenkampen financierde. Kinderen zouden daar een beetje onderwijs, ontspanning en hulp bij traumaverwerking krijgen.

"Maar ik zag daar mensen die kinderen met zweepen in bedwang hielden en strijdliederen lieten dreunen. De haat werd erin gepompt. Ik dacht: als je dit kunt, moet het omgekeerde ook kunnen. Dan moet je kinderen ook kunnen leren om vreedzaam samen te leven. Ik wil die omgekeerde boodschap brengen."

Ouders en andere opvoeders moeten kinderen vooral ook respect voor de democratie bijbrengen, vindt u. Waarom is dat nodig?

"Drie jaar geleden deed de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling, waar ik ook in zit, een onderzoek. Daaruit bleek dat 25 à 30 procent van de bevolking niet erg hecht aan de democratie. Daar zitten aanhangers

van de dictatuur bij, ontevreden, maar ook hoogopgeleide yuppen. Democratie is inefficiënt, zeggen die. Nederland moet geleid worden als een bedrijf en ik wil daar zelf wel een rol in spelen.

"Democratie is niet vanzelfsprekend, daar moet je voor blijven vechten. Daar moet je in de opvoeding mee beginnen."

Hoe dan?

"Door kinderen te leren kritisch na te denken en hun stem te laten horen. Door te laten zien dat verantwoordelijkheden in deze minidemocratie worden gedelegeerd. Ouders blijven verantwoordelijk, zij beslissen uiteindelijk.

"Dat is dus iets anders dan het on-

derhandelingshuishouden, waarin ouders over alles met hun kinderen moeten soebatten."

U stelt dat de autoritatieve opvoedingsstijl, waarbij ouders hun kinderen begrenzen én ondersteunen, het beste tegenwicht biedt aan antidemocratische tendensen. De meeste Nederlandse ouders voeden hun kinderen toch al zo op?

"Er zijn nog steeds ouders, autochtoon en allochtoon, die hun kinderen autoritair opvoeden. En ook veel hoogopgeleide ouders die het ontzettend moeilijk vinden om grenzen te stellen.

"Dat is voor moderne ouders ook heel ingewikkeld: ze moeten het beste uit hun kind halen en het tegelij-

kertijd zo weinig mogelijk in de weg leggen. Ze moeten vooral 'positief ouderschap' laten zien. Dat vind ik ook hoor, ik heb zelf altijd erg van de kinderen genoten. Maar opvoeding is ook wrijving organiseren."

Heeft u een tip voor ouders?

"Stel jezelf de vraag: wat voor mensen willen we dat onze kinderen worden? Welke idealen willen we aan hen overdragen?"

Micha de Winter, 'Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding'. Uitgeverij SWP, Amsterdam, ISBN 9789088501876. €19,90

Nederlandse kinderen groeien op tot individuele gelukzoekers. Dat is riskant, vindt hoogleraar pedagogiek Micha de Winter. "Zo krijg je een samenleving van egoïsten." Ouders moeten hun kroost weer idealen bijbrengen.

'De ouders blijven verantwoordelijk'

INTERVIEW

Iris Pronk

Mijn kind moet gelukkig worden en liefst ook een succes. Als ouder moet ik hem gelukkig maken. En opvoeden dient boven alles leuk en gezellig te zijn.

Zo vat Micha de Winter (59), hoogleraar pedagogiek in Utrecht, de tijdgeest samen. Het kind is een individueel project, dat wel moet lukken, want anders zijn z'n ouders losers.

Maar hoe ziet de optelsom van al die projectjes eruit? Wat voor een samenleving vormen individuele gelukzoekers met elkaar?

Een schrale en een asociale, vreest De Winter, die zelf twee volwassen kinderen en twee kleinkinderen heeft. Met zijn nieuwe boek wil hij een ander perspectief bieden: verbeter de wereld, begin bij de opvoeding.

Wereldverbeteraars zijn niet erg hip, erkent de hoogleraar. Moderne ouders associëren opvoeding met de Citotoets en tafelmanieren, niet met de toestand in de wereld. Dat zou De Winter graag anders zien. "Ik mis de pedagogische vergezichten. Terwijl het ergens over gaat in de opvoeding. Ouders moeten veel ambitieuzer zijn."

U noemt de moderne opvoeding gedragstherapie.

"Ja, ouders moeten consequent zijn, positief gedrag belonen, hun kind

niet straffen maar een time-out geven, elkaar niet tegenspreken waar de kinderen bij zijn. Ze leren orde houden in hun eigen kleine klasje.

"Tijdens de puppytraining die ik ooit met mijn hondje volgde, leerde ik precies hetzelfde.

"Ik vind dat zinvolle lessen hoor, maar het valt me op dat in handboeken, opvoedprogramma's en cursussen geen spirituele of maatschappelijke doelen meer voorkomen. Dat is het gevolg van de individualisering: het grote verhaal is niet meer zo belangrijk."

U maakt zich wel zorgen om dat grote verhaal. Waar vreest u voor?

"Ik wil zelf natuurlijk ook dat mijn kinderen zo gelukkig mogelijk zijn. Maar als je kinderen opvoedt met het idee dat zij het centrum van de wereld zijn, dan gaat het mis. Dan krijg je een samenleving die bestaat uit egoïsten. Een harde samenleving, waarin mensen in termen van wij-zij denken.

"Kinderen moeten op z'n minst erkennen dat anderen ook naar geluk streven."

Leren ze dat nu niet?

"Onvoldoende, denk ik. Je hoort kinderen tegenwoordig heel gemakkelijk woorden als kopvoddentaks herhalen. Ouders hebben daarop geen antwoord en dat vind ik zorgwekkend. Zo leer je kinderen dat wij mensen zijn en zij niet, want zij heb-

ben geen hoofd maar een kop en ze dragen ook geen kleren maar voden."

Kopvoddentaks is een PVV-woord. De meeste ouders zijn geen aanhangers van Geert Wilders.

"Nee, maar ik zie een bredere trend van uitsluiten en onnodig polariseren. De PVV is een symptoom, het fenomeen bestaat al veel langer. Er is ook een enorm antisemitisme onder Marokkaanse jongeren en die worden weer uitgescholden voor kutmarokkanen. Ik wil dat allemaal niet als een natuurverschijnsel zien, maar als een resultante van de opvoeding, of van het gebrek daaraan. Opvoeders en scholen moeten een tegenwicht bieden."

Want anders liggen haat en genocide op de loer? Uw boek eindigt met een hoofdstuk over het kwaad als pedagogisch probleem.

"Mijn studenten vroegen zich ook al af of dit niet te zwaar was. Maar ik denk het niet. Er is niet één ding dat genocide veroorzaakt, maar je ziet wel dat aan dit kwaad altijd een proces van ontmenselijking voorafgaat. Het wordt langzaam maar vanzelfsprekend om anderen uit te sluiten: zij zijn kakkerlakken. Ik vind dat dit gevaar ook sluimert in Nederland. Daarom heb ik een gevoel van urgentie met mijn boek: ik móet hier nu iets over zeggen, maar ik wil nadrukkelijk ook pedagogische oplossingen aandragen."